

Cristian Preda: „Nu cred că pandemia ca atare a tranșat rezultatul votului”

Interviu realizat de Sorin BOCANCEA

Sorin Bocancea: *Anul electoral 2020 a fost unul foarte așteptat, atât în România, cât și în lume, indiferent de opțiunile politice ale celor interesați de fenomenul politic. În urmă cu un an, întrebarea care a preocupat lumea civilizată a fost cea referitoare la rezultatul alegerilor din SUA. În România, cea mai mare parte a electoratului aștepta febril încheierea epocii PSD. Fiecare a făcut pronosticuri care aveau să fie afectate de declanșarea pandemiei de COVID-19.*

Domnule Profesor, propun să începem discuția cu ceea ce s-a întâmplat în Statele Unite. V-a surprins rezultatul alegerilor prezidențiale din SUA? Cu ce avantaje și cu ce dezavantaje au intrat cei doi candidați în competiția electorală?

Cristian Preda: Nu m-a surprins rezultatul celei mai urmărite curse politice din întreaga lume. La fel ca George H. W. Bush, Donald Trump a făcut un singur mandat. În ultimele decenii, republicanii au avut ceva mai multe dificultăți decât democrații când a fost vorba despre re alegerea la Casa Albă. Dar Trump a pierdut la o diferență mai mică decât Bush senior: acesta din urmă a avut în 1992 un număr de 168 de electori față de 370 câți a adunat Clinton, în vreme ce Trump a strâns 232, față de 306 ai lui Biden. Marele dezavantaj al lui Trump a fost slăbirea susținerii din partea fracțiunilor republicane. Marele avantaj al lui Joe Biden e previzibilitatea lui. Bernie Sanders ar fi pierdut, fiindcă americanii ar fi văzut în Trump un președinte mai previzibil decât ultra-stângistul.

S. B.: *A avut pandemia un rol în rezultatul alegerilor din SUA?*

C. P.: Cred că da. Gestiunea crizei nu i-a reușit. Președintele american a susținut de la bun început – adică din ianuarie 2020, când a primit primele întrebări despre „virusul chinezesc” – că stăpânește situația, că totul va fi OK, că se rezolvă. Pe măsură ce treceau zilele, s-a dovedit că nu-i așa. Numărul victimelor e uriaș. În plus, stilul său abrupt, lăudăros și războinic nu l-a ajutat deloc. Dimpotrivă. Mi-am adus aminte de multe ori, în cursul anului trecut, de vorba pe care mi-a spus-o amicul Toader Paleologu în dimineața din noiembrie 2016, când s-a anunțat victoria lui Trump: „americanii au ales un marțafoi”.

S. B.: *Anul 2020 a fost unul electoral în peste 10 state europene, intra- și extra-comunitare. Care considerați că a fost cea mai mare provocare pentru autoritățile din aceste state?*

C. P.: Cea mai mare provocare a fost participarea. Aș compara două situații: cea din Franța, de la municipale, și cea din Moldova, de la prezidențiale. Francezii au ținut primul tur al alegerilor pentru primari și consilii pe 15 martie. Rata de participare a fost de 44 la sută, cu aproape douăzeci de procente mai puțin decât fusese la scrutinul precedent. Au amânat ținerea celui de-al doilea tur, programat o săptămână mai târziu, și care s-a organizat abia în iunie. Cu o rată și mai mică de votanți: de doar 41 de procente. În Moldova, scrutinul pentru șefia statului a fost organizat pe 1 și 15 noiembrie: la primul tur au venit cu 7% mai puțini cetățeni decât în 2016, dar la turul al doilea participarea a fost aproape identică: 53 la sută față de 52 în urmă cu patru ani. Cele două exemple ne arată că democrațiile europene s-au adaptat la noile împrejurări create de virusul ucigaș. E, de altfel, semnificativ că și vaccinul a fost gata în mai puțin de un an. Grație efortului unor democrații, care sunt și ele tot europene.

S. B.: *A produs pandemia răsturnări spectaculoase ale rezultatelor în țările care au organizat alegeri în 2020?*

C. P.: Nu cred că pandemia ca atare a tranșat rezultatul votului.

S. B.: *Care a fost cea mai mare provocare a autorităților române în organizarea alegerilor în condiții de pandemie?*

C. P.: Ca și-n celelalte locuri, participarea. Una care la locale a fost comparabilă cu participarea de la scrutinul precedent – doar două procente mai mică. În schimb, la parlamentare reculul a fost enorm: doar o treime din alegători au ajuns la urne sau au trimis buletinele prin poștă, această a doua variantă fiind exclusiv la îndemâna cetățenilor români care locuiesc în străinătate. În 2016, procentul electorilor fusese destul de jos, 39%, dar acum s-a atins un minim istoric. Logistic vorbind au fost complicații, dar în limitele cunoscute: peisajul comisiilor electorale care stau la coadă în noaptea de după scrutin e dezolant, dar nu e deloc nou.

S. B.: *Cum apreciați organizarea alegerilor din România în condițiile pandemiei?*

C. P.: Nu s-a plâns nimeni că n-ar fi avut acces la vot. Au fost disfuncții în gestionarea plicurilor cu opțiunile românilor din străinătate care au votat anticipat, dar nimic care să pună sub semnul întrebării credibilitatea de ansamblu a alegerilor. Campania a avut de suferit, cum era de așteptat. Era deja ternă, acum a fost frustrant de neinteresantă.

S. B.: *Cum evaluați rezultatele de la alegerile locale din România? Ce a contat în conturarea rezultatelor?*

C. P.: PSD a pierdut aleși la toate categoriile, având cu 300 de primari, cu 200 de consilieri județeni și cu aproape 3000 de consilieri locali mai puțini decât avusese în urmă cu patru ani. PNL a câștigat și primari – având acum peste 1200, și consilieri locali – ajungând la mai mult de 14 mii, și președinți de consilii județene, acum controlând 17 față de 8 în mandatul precedent. Dintre partidele noi, doar USRPLUS a câștigat, însă scorul general a rămas în limita de 7-8 procente, iar în consiliile județene Barna și Cioloș abia au trecut de 100 de aleși în total. În configurarea acestei situații au contat, cred, poziția guvernamentală a peneliștilor, rețelele vechi ale pesediștilor și implantarea USRPLUS în patru orașe, și anume București, Timișoara, Brașov și Bacău.

S. B.: *Cum evaluați rezultatele alegerilor generale? Ce a cântărit cel mai mult în configurarea acestor rezultate?*

C. P.: Într-un fel, toate formațiunile se pot declara mulțumite și, de ce nu?, câștigătoare. PSD a redevenit cel mai puternic partid, după ce pierduse și scrutinul european, și alegerile pentru Cotroceni. Liberalii au pierdut viteza de la locale, dar au păstrat șefia guvernului. USRPLUS a crescut față de legislativele din 2016. UDMR a confirmat că e singura formațiune mică capabilă, din 1990 încoace, să treacă pragul electoral. În fine, scrutinul a făcut un cadou-surpriză unui nou partid, AUR, lăsând, ce-i drept multe altele pe dinafară, inclusiv cele care intraseră ca „forțe noi” în 2016, adică PMP și ALDE, cel din urmă topit între timp în altă formațiune „nouă”, cea a lui Ponta.

S. B.: *Vă rog să faceți o scurtă analiză a campaniilor fostelor partide parlamentare. Ce au exploatat bine și unde au greșit fiecare?*

C. P.: Prelungind raționamentul de mai devreme, aş spune că, deși toate formațiunile parlamentare s-au declarat satisfăcute, fiecare a pierdut câte ceva. Încep cu liberalii: „transferurile” de la PSD, ca și contraperformanțele unor miniștri au contat mult în obținerea unui scor mult sub așteptările lui Ludovic Orban, liderul partidului, care a și demisionat imediat de la guvern, complicând astfel un pic negocierea postelectorală pentru majoritate. Nici pesediștii nu sunt încântați, fiindcă nu le-a mai ieșit calculul de la alegerile precedente: atunci, au renunțat la guvern cu un an înainte de scrutin și au obținut 47% din voturi, făcând inevitabilă întoarcerea la Palatul Victoria; acum, au ieșit de la guvernare tot cu un an înainte de legislative, dar au rămas după închiderea urnelor în opoziție, fiindcă nu au mai putut construi o coaliție de guvernare. USRPLUS a avut un scor mult mai mic decât la europene, explicația fiind simplă: liderul din 2019 – fostul comisar european Dacian Cioloș – era mai convingător în postura de candidat la PE decât a fost cel din 2020 – Dan Barna –, cunoscut mai degrabă pentru eșecul de la prezidențiale decât pentru vreo „ispravă” parlamentară. UDMR a profitat foarte bine de participarea foarte scăzută la urne și n-a mai avut emoții că n-ar trece pragul, dar în absolut a pierdut multe voturi: câte o sută de mii și la Cameră, și la Senat față de ce a adunat în 2016. Singura formațiune despre care nu se poate spune că a pierdut este AUR, întrucât e vorba realmente despre un partid nou.

S. B.: *Vă rog să realizați o scurtă analiză a prestației Președintelui României în campanie. A avut ea efecte?*

C. P.: Cârcoțașii s-au grăbit să spună că dacă Iohannis a câștigat de două ori cu sprijinul PNL, peneliștii s-au clasat de două ori pe locul al doilea atunci când i-a sprijinit Iohannis. De fapt, președintele a continuat parcursul angajat și vocal, pe care l-a pornit o dată cu starea de urgență. Ceea ce a și creat sentimentul că își folosește funcția pentru campanie, abandonând neutralitatea. Într-un fel, n-avea de ales. De șase ani, era prizonierul unor majorități controlate de PSD. Singura oportunitate pentru a ieși din coabitare era votul din decembrie 2020. Până la urmă, calculul i-a reușit. Majoritatea nu mai e controlată de pesediști. E adevărat că peneliștii n-o controlează așa de ferm cum și-au imaginat în cursul anului petrecut la guvernare, dar tot e ceva: premier e Cîțu, propunerea lor, nu doctorul Rafila, propus de PSD.

S. B.: *Cum evaluați succesul electoral al mișcării populiste Alianța pentru Uniunea Românilor?*

C. P.: Puțini au știut înainte de ziua votului că AUR va trece pragul. Apărea în sondaje, dar la noi acestea nu mai sunt instrumente de informare a publicului, ci prețioase unelte interne, ascunse de ochii cetățenilor. La locale, AUR a avut un scor modest. Eo formațiune extremistă, foarte eclectică, adunând figuri atât de deosebite ca filosoful Lavric și avocata Șoșoacă, un partid care a profitat de pe urma furiei împotriva restricțiilor sanitare, pornită de o minoritate naționalistă și radicală. AUR nu trebuie să fie creditat cu mai multă influență decât are, fiindcă e cert că nu va putea influența agenda legislativă. Dar nici nu trebuie subestimată posibilitatea ca diverse alte furii să fie colectate de noul partid.

S. B.: *Ce părere aveți despre actuala configurație a Parlamentului României?*

C. P.: Numărul formațiunilor a scăzut – mai sunt doar cinci –, ceea ce limitează marja de manevră pentru destructurarea majorității actuale. Rămâne de văzut dacă PSD și PNL vor

practica jocul pe care-l știu, căutând să își sporească rândurile prin cooptarea unor parlamentari de la AUR sau inventând un grup de „independenți” generoși și altruști.

S. B.: *Puteți enumera trei urgențe legislative pentru Parlamentul României?*

C. P.: Aș introduce în legea bugetului 6% din PIB pentru educație și aș porni o finanțare pe patru ani de 1 miliard de euro alocați modernizării infrastructurii spitalicești, pentru a o apropia de nivelul european. În al doilea rând, aș legifera obligativitatea vaccinării anti-covid-19. În fine, aș profita de experiența ultimilor luni pentru a „forța” digitalizarea cât mai multor servicii publice.